EDITORIAL

EDITORIAL

Milí čtenáři,
vítejte na stránkách dvanáctého čísla Listů klinické logopedie. Jak fotografie, tak text na obálce nade vší pochybnost vymezuje obsah hlavního tématu tohoto vydání. Je jím kognice a především kognitivně-komunikační poruchy. Stejně jako sváteční cukroví, které teď mnozí z vás připravujete a ochutnáváte, je kognice vpravdě křehká a – jak všichni na sobě s nelibostí a obavami pozorujeme – s věkem se nelepšící schopnost lidského ducha. S některými jejími aspekty nám mohou pomoci moderní technologie, potíže s pamětí pak zmírňují online vyhledávače, které ve vteřině vědí to, co my jsme už dávno zapomněli, s prostorovou orientací nám zase pomohou navigační aplikace, které nám nejen sdělí, kam a kdy máme odbočit, ale i to, kde, co a někdy dokonce i koho můžeme po cestě potkat. Potíž stále zůstává s myšlenkami formulovanými mluveným a psaným jazykem. Ani nejmodernější překladače nedokážou přesně zachytit myšlenku. Potřeba porozumět jazyku, o němž jsme netušili, že jej budeme potřebovat, je obzvláště aktuální v posledních měsících. Válka přinesla do našich životů novou výzvu. Jak porozumět, co ten druhý sděluje, když zcela explicitní sdělení i ten nejlepší online překladač zhusta přetaví v nesrozumitelný výrok, často téměř surreálního rázu. Tak jsme se někteří v posledních měsících dozvěděli, že je potřeba zakoupit „sešit v krabici“ (čtverečkovaný sešit), že lidé „zvedají houby“ (sbírají houby) nebo že jsou „v zemi“ (na venkově). Tady ještě šlo díky intuici, kontextu a teorii mysli vcelku dobře vyvodit správné řešení. Zkoušeli jste ale někdy požádat umělou inteligenci o překlad poezie? Půvabné verše Wiliama Henryho Daviese „What is this life if, full of care, we have no time to stand and stare?“, tedy „V co se ti život promění, když nesmíš postát zasněný?“, se v péči umělé inteligence promění na „Co je to za život, když plný péče nemáme čas stát a zírat.“

Nejen pro všechno toto je nezbytné, abychom kognitivní funkce, své vlastní i našich pacientů a blízkých, udržovali v co nejlepší kondici. Jejich zdánlivou nedokonalost totiž nedokáže (naštěstí?) stále nic nahradit.

Začtěte se tedy do textů o neglect syndromu, primární progresivní afázii, porozumění řeči, rizikových faktorech demence a stejně jako my žasněte nad komplikovaností a krásou lidské mysli.

Přejeme Vám, aby křehkost nejen vánočního cukroví, ale především našich myslí a srdcí pro Vás nebyla překážkou, ale výzvou!

Vše dobré do nového roku Vám za celou redakci LKL

přeje Zuzana Lebedová

Dear readers,
Welcome to the twelfth issue of the Clinical Speech Therapy magazine, LKL. The photo and cover text have no doubt set the scene for this issue's prime focus. Our theme is cognition, and cognitive-communicative disorders in particular. Like the Christmas cookies many are now preparing and surreptitiously sampling, our cognition is truly delicate and fragile and, as we all note with some chagrin and apprehension – our cognitive capacity does not improve with age. Modern technology can help us with some of the pitfalls; memory problems are alleviated by online search engines that swiftly recall what we have long forgotten, while our spatial orientation is aided by sat-nav apps that tell us not only where and when to turn, but also where, what and sometimes even who we might bump into along the way. Yet formulating ideas in spoken and written language can remain a struggle. Even the most modern translation engines cannot exactly capture what we intended. Recent months have shown how topical it can become for us to understand a language we never thought we'd need. War has brought new challenges to our lives. How can we understand what another person is saying, when the most unequivocal statements they make get transformed by even the best online translation engines into something incomprehensible, often almost surreal? Some of us have in recent months been advised to buy a 'notebook in a box' (instead of a squared-paper pocketbook) or told that people 'lift mushrooms' (which they pick), or that they are 'inland' (when outdoors, in the countryside). We can still make sense of those phrases, with some deduction, thanks to our intuition, context, and theories of mind. But have you ever tried asking artificial intelligence to translate poetry? The charming verse of William Henry Davies "What is this life if, full of care, we have no time to stand and stare.", i.e. 'What value has life without time for leisure?' can be transformed by artificial intelligence into 'What kind of life is it to be busy in a care home.' Do you want more time to care less?

We need to stay 'with it' and keep our own cognitive functions and those of our patients and loved ones as fit as possible for as long as we can. The apparent shortcomings and gaps in our mental function are (fortunately?) still very far from being refillable by artificial alternatives.

In this issue, do have a good read about neglect syndrome, primary progressive aphasia, speech understanding, the risk factors of dementia and, – like us, do marvel at the complexity and beauty of the human mind.

May the delicate intricacy of Christmas cookies, but especially of our minds and hearts be our inspiring challenge, never a lost cause to give up on!

All the best for the New Year on behalf of the entire LKL editorial board,

from Zuzana Lebedová

Překlad editorialu do angličtiny: Václav Pinkava